

FREDERIK RESHPJA **TRIMI**
I FSHATIT BARDHE

85H-93-32

R 58

Biblioteka e pionierit

85H-93-32

S

FREDERIK RESHPJA

Trim
i fshatit
Bardhë

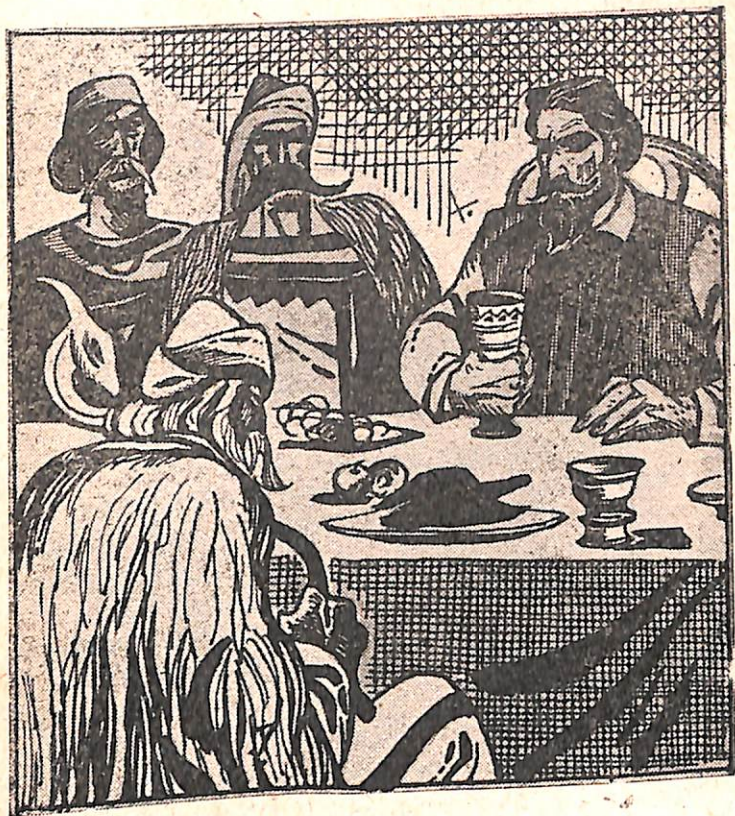
(Tregime)

44850

31938

LIBRARI E SHKOLLËS
BARDHË

SHTËPIA BOTONJËSE «NAIM FRASHËRI»

R A P S O D I P L A K

KALOI fusha dhe male rapsodi plak, po në Krujë nuk arriti dot. Kaloi përsëri fusha dhe male të tjera po prapë nuk arriti, sepse Kruja ishte larg, shumë larg, përtej hapësirash pa mbarim. Atje kish-te shumë male: male të larta, male shumë të larta, male që ngriheshin përmbi re. Ja, aty në mes të dëborës ishte Kruja, qyteti i bardhë.

Ky rapsod na qe shumë plak dhe krejt i bardhë: flokët e mjekrën i kishte të bardha, rrobat i kishte të bardha. Qe pra, si një plak prej dëbore.

Tani t'ju them përse shkonte në Krujë ky këngëtar plak. Ai na kishte dëgjuar se një-herë, kur qe fëmijë, Skënderbeu pat vrarë tre arabë: njërin e kishte goditur me shigjetë, tjetrin me heshtë dhe të tretin me shpatë.

Shumë këngë të bukura kishte kënduar

ai, por për këtë ngjarje thuri më të bukurën që mund të këndohet. I binte njëherë lahutës dhe midis fijeve të gjata trokisnin kuajt; i binte të dytën herë dhe që nga gropa e lahutës dilnin tingujt e armëve që përplaseshin, i binte të tretën herë dhe dëgjohej vetë zëri i Skënderbeut.

Natyrisht, kjo nuk qe shumë e vështirë për një rapsod që kishte kënduar tërë jetën, për një rapsod të thinjur, të bardhë, që dukej si plak dëbore. Po ishte vështirë që njerëzit ta besonin se një fëmijë kishte vrarë tre arabë; këtë s'do ta besonte as vetë Skënderbeu, trimi i dheut. Dhe pikërisht për këtë plaku nuk ja kishte treguar askujt këngën e tij të re, ndonëse për atë vetë këtu nuk kishte ndonjë gjë të pabesueshme.

Ishte nisur për në Krujë, pra, këngëtari plak të pyeste vetë Skënderbeun për këtë.

Eci dhe eci, male pas malesh, fusha pas fushash po nuk arriti dot në Krujë; shtegëtoi kaq ditë, bëri kaq udhë dhe më në fund në vend që të arrinte në Krujë, na arriti në një qytezë. Kjo nuk ishte një qytezë e vërtetë, por një fshat malor, me kulla të bardha të larta, që dukej si një qytezë e vërtetë. Dhe rapsodi plak, i lodhur, vendosi që të pushonte një natë aty.

Po ja që i ndodhi një gjë e çuditshme: trokit aty, trokit këtu, njeri nuk përgjigjej. Hyrë në këtë shtëpi, hyrë në atë shtëpi, njerëz nuk kishte askund. Ai u çudit dhe ju duk vetja si në ndonjë qytezë magjike.

«Si është e mundur kjo? — tha me vete rapsodi plak, — Udhët janë të shkreta, kullat janë bosh, asnjë zë nuk dëgjohet». Dhe pasi tundi disa herë kokën me leshrat e bardha e të gjata vijoi:

«Unë nuk kam parë kurrë qytezë pa njerëz, pa zogj, pa kafshë. Pra, s'ka si të jetë kështu».

Mirëpo ja që kështu na qe. Qyteza na ishte pa njerëz, pa zogj dhe pa kafshë.

I dëshpëruar dhe i lodhur, ai u largua që andej dhe vendosi ta kalonte natën në një shpellë.

— Sa mirë, — mendoi ai, kur gjeti një shpellë të vogël dhe të bukur midis dy lisave të lartë, — këtu do të pushoj ca, pastaj do të fle dhe nesër do të marr përsëri udhë. Sa mirë!

Kur u fut brenda, dëgjoi një zë që i tha:

— Mirëmbërëma, gjysh!

Plaku shikoi nga të gjitha anët, por s'pa gjë. — Kush foli? — pyeti ai. — Unë nuk shoh mirë.

Atë çast dikush e kapi për dore dhe e shpuri pranë një zjarri. U ul mbi një post dhe dalloi fare mirë çdo gjë rreth e rrotull.

Aty ishte fundi i shpellës, i rregulluar si një kthinë e bukur. Rreth zjarrit rrinin një djalë dhe një vajzë. Të dy të një gjatësie, të dy të pastër, të dy të bukur.

— Ne të pamë që larg — foli djali — dhe të pritëm.

— Faleminderit! — tha plaku — Mirë se ju gjeta.

Mbasi u pyetën për shëndetin, si është zakon në Arbëri edhe sot e kësaj dite, plaku desh të dinte diçka rreth qytezës që nuk na qe si gjithë qytezat që kishte Arbëria.

Djali ju përgjegj si me hidhërim:

Qyteza jonë, që dikur ka qenë një qytezë e vërtetë, e rrethuar me mure të larta, është në udhën që të shpie për në Krujë, por ja që erdhën me mijëra e mijëra turq dhe dalngadalë e rrënuen atë, por ama, Krujën s'e morën dhe s'do ta marrin dot, kurrë. Eh! sa hordhi kaluan këtej!

— Po burrat ku janë? — pyeti rapsodi plak.

— Burrat u vranë të gjithë — tha djali. — U vranë edhe gratë. Vetëm dy-tri familje mbetën, por dhe ato u larguan. Shkuan larg,

shumë larg, në Danjë apo në Koman, s'e di. Mbetëm vetëm ne të dy: unë dhe ime motër. Mua më quajnë Tanush, këtë e quajnë Tanë. Të gjithë na janë vrarë këtu dhe s'kemi ku të vemi.

Tha kështu Tanushi dhe e vështroi të motrën me dhembje. Ajo u ul pranë tij dhe nuk foli.

Rapsodi plak u mallëngjye; nga kjo u duk edhe më i bardhë.

Jashtë ra nata, një natë e bukur, plot dritë me qiell të kaltër, të yjzuar. Që nga hyrja e shpellës, drurët e malit dukeshin si të argjendtë. Sikur ja, një çikë po t'i prekje, do të tringëllinin mu si argjendi. Tanushi dhe Tana i shtruan mikut të flente ndanë zjarrit.

Mirëpo plakut s'i flihej. Ai mendonte: «Sonte hëna është kaq e bukur dhe Tanushi e Tana janë kaq të mirë, sa që unë s'dua të fle fare. Do të rri dhe do të mendoj». U ngrit ngadalë-ngadalë dhe shkoi tek dysheku, kurse Tana dhe Tanushi u shtrinë mbi dy lëkura delesh kundrejt tij.

Plaku po mendonte këngën e vet.

«S'di se kur do të arrij më në fund në Krujë. Atëhere do ta pyes vetë të madhin Skënderbe, si ngjau puna. Unë e di si ka ngjarë. E di dhe e besoj».

Ai vendosi lahutën tek koka, por pada-shur preku telin e gjatë dhe të hollë e shpella u mbush me tinguj të gëzueshëm. Tingujt jehuan ca nëpër shpellë, pastaj fluturuan diku nën dritën e argjentë të hënës.

— Sa mirë do të ishte sikur t'i binte pak — i tha Tana të vëllait me zë të ulët.

— Vërtet do të ishte shumë mirë. — u përgjegj ai.

Rapsodi i dëgjoji të gjitha dhe lehtë-lehtë vendosi harkun mbi tel dhe befas në shpellë u dëgjuan ca tinguj të fuqishëm, u përhap melodia e një kënge trimërie, e ngjashme me zhurmën e valëve të detit. Ajo sikur thoshte: «Ja një anije, dy, tri, në secilën rri nga një arab i madh, i zi. Toka gjëmon kur zbresin arabët në breg. Zëri i tyre duket si një katarakt. Oh, po ja se ku po na vjen i madhi Skënderbe, me pallë të ngrehur, me heshtë të ngritur lart. Dhe është akoma djalë, i ri dhe i bukur...»

Dora e plakut ngriu mbi lahutë dhe Tana ngriti sytë e njomur nga ai:

— Përse e preve, gjysh? Qe kaq e bukur! Kaq e bukur...

Rapsodi plak ju afrua pastaj si një fëmijë luajti kokën e tij me leshra të gjata dhe të

bardha. Dukej sikur ishte me të vërtetë prej dëbore.

— Mos doni t'jua këndoj të gjithë? — pyeti ai.

Tana buzëqeshi.

— Mirë pra, — tha rapsodi plak. — Dëgjoni!

Deri atëherë askujt s'ja kishte kënduar rapsodi plak më të bukurën e të gjitha këngëve.

Ai këndoi këndoi duke i rënë lahutës, dhe Tana me Tanushin i shikonin fare qartë ato që tregonte plaku. Ata harruan që jetonin në këtë shpellë si të mërguar. Harruan që turku i urryer ua kishte shkatërruar shtëpinë. Harruan, që ja, aty jashtë, kishin varrosur të dashurit e tyre të vrarë nga qeni turk. I harruan sepse qenë mahnitur nga ato që dëgjonin, aq sa edhe kur kënga mbaroi, ata as folën as lëvizën nga vendi.

«Ç'janë gjithë këto?! — mendonte Tanushi. — Ç'është ky këngëtar përmbi të gjithë këngëtarët që na solli gjithë këto mrekulli në shpellën tonë të varfër?»

«O nënë! — mendonte Tana. — Ky rapsod si plak dëbore, ky plak magjik, ku i di të gjitha këto?» Dhe e pyeti: